

Załącznik do uchwały Rady NCN nr 64/2020 z dnia 26 maja 2020 r. w sprawie zaopiniowania polityki Narodowego Centrum Nauki dotyczącej otwartego dostępu do publikacji.

POLITYKA NARODOWEGO CENTRUM NAUKI DOTYCZĄCA OTWARTEGO DOSTĘPU DO PUBLIKACJI

Powszechny i bezpłatny dostęp do aktualnej wiedzy stanowi jeden z fundamentów funkcjonowania i rozwoju demokratycznego społeczeństwa. Koncepcja otwartego dostępu (z ang. *Open Access*) dotyczy udostępniania w postaci cyfrowej w Internecie publikacji naukowych i wyników badań finansowanych ze środków publicznych w celu umożliwienia bezpłatnego ich wykorzystania przez naukowców, studentów, przedsiębiorców i całe społeczeństwo. Otwarty dostęp do publikacji naukowych jest korzystny dla naukowców, gdyż przez większą dostępność danych przyczynia się do zwiększenia rozpoznawalności autorów w danej dziedzinie naukowej.

Zgodnie z polityką Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego przyjętą w październiku 2015 r. i opisaną w dokumencie pt.: *Kierunki rozwoju otwartego dostępu do publikacji i wyników badań naukowych w Polsce* oraz założeniami [Planu S](#), podpisanego przez cOAlition S, którego członkiem jest Narodowe Centrum Nauki, przedstawiamy politykę otwartego dostępu do publikacji naukowych, określającą zasady publikowania w otwartym dostępie wyników badań (głównie dotyczy to artykułów w recenzowanych czasopismach, ale także np. recenzowanych materiałów konferencyjnych, czy też oryginalnych danych badawczych) będących efektem realizacji projektów badawczych finansowanych lub współfinansowanych ze środków publicznych na naukę. Polityka ta nie obejmuje jeszcze zasad publikowania monografii, rozdziałów monografii i recenzowanych utworów zebranych. Polityka otwartego dostępu wchodzi w życie z dniem ogłoszenia obejmując projekty, których umowy o finansowanie i realizację zostaną podpisane po 1 stycznia 2021 r.

Centrum definiuje otwarty dostęp do publikacji, tzw. *open access* nie tylko jako darmowy dostęp do publikacji w internecie, ale także możliwość powielania, rozpowszechniania i dowolnego wykorzystania treści przez czytelnika, zgodnie z warunkami licencji praw autorskich CC-BY.

Ścieżki publikacyjne

Narodowe Centrum Nauki opracowując politykę otwartego dostępu wraz z innymi europejskimi agencjami cOAlition S wyraziło sprzeciw wobec podwójnego finansowania (subskrypcja oraz opłaty publikacyjne) dostępu do publikacji. Centrum zgodnie z przyjętą koncepcją otwartego dostępu do wyników prac i publikacji wymaga upowszechniania prac będących efektem realizacji projektów badawczych w modelu natychmiastowego, otwartego dostępu (bez embarga czasowego).

Zgodnie z założeniami Planu S Narodowe Centrum Nauki uznaje za zgodne z polityką otwartego dostępu następujące ścieżki publikacyjne:

1. W czasopismach lub na platformach otwartego dostępu zarejestrowanych lub będących na etapie rejestracji w *Directory of Open Access Journal* ([DOAJ](#)).
2. W czasopismach subskrypcyjnych (hybrydowych¹) pod warunkiem, że *Version of Record* (VoR²) lub *Author Accepted Manuscript* (AAM³) zostanie bezpośrednio przez wydawcę lub autora opublikowane w otwartym repozytorium w momencie ukazania się publikacji on-line (bez embarga czasowego). Repozytorium musi być zarejestrowane w *Open Directory of Open Access Repositories* ([OpenDOAR](#)), a VoR lub AAM posiadać unikalny stały identyfikator (np. DOI, URN, UUID, Handle lub inne). Jeśli wersja zdeponowana w repozytorium i wersja opublikowana są osobnymi wersjami (AAM i VoR), powinny mieć osobne identyfikatory.
3. W czasopismach objętych licencją otwartego dostępu w ramach tzw. umów transformacyjnych, które muszą być zarejestrowane w rejestrze prowadzonym przez *Efficiency and Standards for Article Charges* ([ESAC-registry](#)). Przykładem krajowych umów transformacyjnych są programy pilotażowe podpisane z wydawcami przez Wirtualną Bibliotekę Naukową⁴.

W czasopismach transformacyjnych, tzw. *transformative journals* (TJ⁵). Czasopisma transformacyjne muszą spełniać kryteria, które znajdują się w wytycznych dot.

---

¹ **Czasopisma hybrydowe** to takie, które mogą zawierać zarówno artykuły otwarte, jak i artykuły tradycyjne dostępne w ramach płatnej subskrypcji czasopism.

² **VoR** jest wersją manuskryptu opublikowaną w czasopiśmie z zestawem czcionek i brandingiem czasopisma. Inne nazwy: wersja opublikowana lub pdf wydawcy.

³ **AAM** jest ostateczną, stworzoną przez autora wersją manuskryptu, która obejmuje wszelkie zmiany dokonane po recenzji i została zaakceptowana do publikacji przez czasopismo. Inne nazwy: post print, zaakceptowany manuskrypt autora.

⁴ [Pilotażowy program publikowania otwartego Elsevier](#)

[Program publikowania otwartego Springer](#)

[Science Advances \(dodatek do licencji Science\)](#)

[Scoap3](#)

⁵ Czasopisma transformacyjne to takie których wydawcy wyrazili wolę transformacji części lub całości treści tych czasopism z modelu subskrypcji do otwartego dostępu. Lista czasopism, którym przyznano status czasopisma transformującego jest podana tutaj: <https://www.coalition-s.org/plan-s-compliant-transformative-journals>.

wdrożenia [Planu S](#) i umożliwić autorom publikowanie ich oryginalnych artykułów naukowych w otwartym dostępie.

Ta ścieżka publikacyjna (3) obowiązuje tylko, gdy praca została przyjęta do druku lub opublikowana do 31 grudnia 2024 r.

Od 1 lipca 2022 r. tylko wydawcy, którzy przestrzegają przynajmniej jednego z dwóch zatwierdzonych przez cOAlition S Planów dotyczących przejrzystości opłat publikacyjnych, tzw. Price Transparency Framework (opracowane przez Informative Power i Fair Open Access Alliance (FOAA), <https://www.informationpower.co.uk/the-plan-s-price-transparency-framework-implementation-guide/> lub <https://www.fairopenaccess.org/foaa-breakdown-of-publication-services-and-fees/>) będą uprawnieni do otrzymywania funduszy z Centrum, a także innych członków cOAlition S. Obejmuje to wkład finansowy do jakiegokolwiek z powyższych modeli publikowania w otwartym dostępie.

Wybór czasopisma, w którym opublikowane będą rezultaty badań finansowanych lub współfinansowanych przez Centrum, należy do autora/ów pracy, jednak przed wysłaniem manuskryptu Centrum rekomenduje sprawdzenie kryteriów jakości danego czasopisma (np. <https://thinkchecksubmit.org/journals/>). Opłaty publikacyjne przeznaczone na opublikowanie pracy w czasopiśmie drapieżnych, tzw. *predatory journals*, mogą zostać uznane za wydatkowane nieprawidłowo i podlegać zwrotowi do Centrum.

Koszty

Koszty związane z procesem publikacyjnym tzw. *Article Processing Charges* (APC) są kwalifikowalne w przypadku ścieżek 1 i 3.

Opłaty publikacyjne wydatkowane na opublikowanie pracy w czasopiśmie hybrydowym, w ramach ścieżki 2, są kosztami niekwalifikowalnymi dla projektu i nie mogą pochodzić ze środków Narodowego Centrum Nauki.

W przypadku ścieżki 3 dla określonej liczby prac, koszty publikacyjne zostaną pokryte ze środków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach umowy transformacyjnej *Read and Publish*. W przypadku wyczerpania limitu artykułów w programie publikowanie w otwartym dostępie będzie odbywać się ze zniżką 20% dla podmiotu, w którym afiliowany jest autor korespondencyjny⁶, którym jest kierownik projektu lub członek zespołu badawczego.

Środki przeznaczone na opłaty publikacyjne powinny być wydatkowane w sposób gospodarny i rzetelnie udokumentowane. Tam, gdzie to możliwe należy korzystać ze zwolnień z opłat publikacyjnych lub ich obniżek, jakie są oferowane przez niektóre czasopisma

---

⁶ Przez osobę afiliowaną w danym podmiocie rozumie się pracownika zatrudnionego w tym podmiocie lub studenta w momencie zgłaszania artykułu do programu, albo osobę, która związana jest z podmiotem na innych zasadach i afiliuje artykuł do instytucji za zgodą tej instytucji.

lub wydawnictwa otwartego dostępu. Opłaty za wszelkie dodatkowe usługi, które mogą być zamówione przez autora (odbitki, kolorowe rysunki w wersji drukowanej, itp.) są rozliczane osobno od APC i są kosztem niekwalifikowalnym dla Centrum.

Realizując założenia Planu S Centrum dedykuje na ten cel pulę dodatkowych 2% kosztów pośrednich, które pozostają do dyspozycji Kierownika projektu. Środki te mają zostać przeznaczone na spełnienie założeń związanych z otwartym dostępem do wyników naukowych, m.in. na publikowanie wyników oraz długoterminowe przechowywanie danych, nawet po zakończeniu realizacji projektu.

Prawa autorskie i licencje

Centrum wymaga, aby publikacje, które zawierają wyniki będące efektem realizacji projektu, były dostępne (również te w wersji AAM lub VoR) w formie otwartego dostępu, na licencji *Creative Commons Uznanie autorstwa*, CC BY.

Centrum zaleca domyślne korzystanie z licencji [Creative Commons Attribution CC BY 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/). Alternatywnie można publikować w czasopismach, w ramach umów transformacyjnych, na licencji CC-BY-SA. W przypadkach uzgodnionych z Centrum dopuszczalne jest opublikowanie pracy na licencji CC-BY-ND.

Jeśli publikowanie na podstawie otwartej licencji prowadzi do konfliktu między badaczami a wydawcą, wówczas Centrum, będące członkiem cOAlition S, jest gotowe pełnić rolę mediatora.

Autorzy mogą znaleźć informacje na temat zasad archiwizacji czasopism na stronie Sherpa/ROMEO (<http://www.sherpa.ac.uk/romeo/search.php>.)

Dane powiązane (podstawowy zestaw danych) z opublikowanymi artykułami powinny być udostępniane w otwartym repozytorium, tam gdzie to możliwe, zgodnie z warunkami licencji *Creative Commons Public Domain* (licencja [CC0](https://creativecommons.org/licenses/publicdomain/)), ze standardami cytowania danych zawartych w [Declaration of Data Citation Principles by FORCE 11](https://www.force11.org/declaration) oraz na zasadach zawartych w [TOP Guidelines](https://www.openaire.org/top-guidelines). Wszystkie publikowane metadane muszą spełniać wytyczne podane przez OpenAIRE⁷ (<https://zenodo.org/record/6918#.XqfeHf0zblU>) i zawierać adnotację o finansowaniu ze środków projektu (Narodowe Centrum Nauki, numer projektu).

W przypadku prac naukowych opublikowanych we współpracy z autorami, których badania finansowane są przez agencje nie będące członkami cOAlition S, uznaje się, że koszty publikacji (o ile dotyczy) mogą zostać uznane za kwalifikowalne tylko i wyłącznie w przypadku, gdy autorem korespondencyjnym publikacji jest kierownik projektu lub osoba będąca członkiem zespołu badawczego posiadająca afiliację podmiotu realizującego projekt.

---

⁷ Dostępny pod adresem: <https://guidelines.openaire.eu/en/lates>

Dodatkowe warunki

Wymóg publikowania w formie otwartego dostępu jest integralną częścią zapisów umowy o realizację i finansowanie projektu badawczego i jest warunkiem koniecznym do uznania publikacji jako rezultatu realizacji projektu, w tym podstawy kwalifikowalności kosztów zakończonego projektu.

Zgodność powyższych zapisów Centrum będzie weryfikować na etapie raportów rocznych i końcowego, w trakcie kontroli projektów w podmiocie oraz audytu zewnętrznego projektu.

Bez względu na ścieżkę publikacyjną wszystkie publikacje będące efektem realizacji projektu muszą być dostępne w otwartym dostępie na licencji CC-BY (prawa autorskie zachowane), posiadać adnotację o finansowaniu ze środków projektu (Narodowe Centrum Nauki, numer projektu) oraz unikalny stały identyfikator (np. DOI (preferowany), URN lub Handle).

Ponadto, publikacje umieszczone bezpośrednio przez wydawcę lub autora w otwartym repozytorium oraz korespondujące z nimi metadane muszą spełniać standardy formatu odczytywalnego maszynowo takiego jak JATS XML (lub jego ekwiwalent na poziomie otwartości 5).

Narodowe Centrum Nauki będąc sygnatariuszem cOAlition S oraz Deklaracji San Francisco w sprawie oceny badań naukowych ([DORA](#)) dotyczącej ewaluacji dorobku naukowego zobowiązało się, że oceniając wyniki wcześniejszych badań kierowników projektów podczas podejmowania decyzji o finansowaniu projektów naukowych, ocenią merytoryczną wartość tych prac i nie będą uwzględniać kanału publikacji, jej wpływu (lub innych wskaźników czasopism) ani wydawcy.

Centrum jako członek cOAlition S zapewni badaczom niezbędne narzędzia, tj. *Journal Checker Tool* do weryfikacji zgodności z powyższymi zapisami.